



**НОТАРІАЛЬНА  
ПАЛАТА УКРАЇНИ**  
NOTARY CHAMBER OF UKRAINE

**Нотаріальна палата України (НПУ)**

Юридична адреса:

вул. Горького, 7а, м. Київ, 01007, Україна

Адреса для листування:

вул. Хрещатик, 6, оф. 5а, м. Київ, 01001, Україна

Код ЄДРПОУ 38684025

Вих. №3/9  
Від 26.08.2023р.

**Кабінет Міністрів України**  
**Міністерство юстиції України**

Нотаріальна палата України, як орган професійного самоврядування нотаріусів України висловлює свою повагу та звертається з приводу змін до Порядку ведення спадкових справ, передбачених Постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2026 р. № 52 «Деякі питання функціонування Спадкового реєстру» (далі – Постанова № 52).

Постановою № 52 затверджений Порядок державної реєстрації заповітів, спадкових договорів, відомостей, пов'язаних із спадкуванням та ведення Спадкового реєстру, що додається (далі – Порядок).

За результатом прийняття Постанови № 52 встановлюється, що з дня, який настає за днем опублікування Міністерством юстиції в Офіційному віснику України повідомлення про наявність відповідної технічної можливості в Єдиній державній електронній системі е-нотаріату: до Спадкового реєстру вносяться відомості про заяви (вимоги кредиторів), що свідчать про волевиявлення щодо спадкового та/або спільного майна, та завантажуються їх скановані копії; здійснюється інформування правоволодільця про запити інших осіб щодо відомостей про нього із Спадкового реєстру.

Будь-яка можливість ознайомитись з текстом Порядку та додатків на даний час відсутня, оскільки навіть на сайті Ліга-закон наявна відмітка **«Коментар ЛІГА: ЗАКОН текст Порядку та додатків до нього готується та буде розміщено найближчим часом»**, тобто не подано належним чином при прийнятті рішення Кабінетом Міністрів України, або доопрацьовується після прийняття, що є неприйнятним у правовій державі.

Як зазначено на офіційному сайті Кабінету Міністрів України Постанова № 52 прийнята на виконання нормативних приписів Положення про Єдину державну електронну систему е-нотаріату, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 року № 1406.

З огляду на викладене, Нотаріальна палата України змушена висловити перестороги щодо впровадження у нотаріальний процес оформлення спадкових правовідносин елементів е-нотаріату, який визначений і врегульований виключно на підзаконному рівні.

*По-перше*, наголошуємо, що впровадження цифрових рішень у нотаріальну діяльність повинно відповідати загальним принципам нотаріального процесу та здійснюватися з урахуванням необхідності повноцінного захисту прав фізичних та юридичних осіб та охорони нотаріальної таємниці.

Зазначаємо, що на сьогодні відсутнє законодавче регулювання системи е-Нотаріату, адже чинний Закон України «Про нотаріат» не містить жодних норм, присвячених врегулюванню таких правовідносин.

Водночас, постанови Кабінету Міністрів України можуть визначати технічні аспекти, але не можуть підміняти норми закону і зокрема суперечити положенням Закону України «Про нотаріат».

*По-друге*, Нотаріальна палата України не була залучена до обговорення відповідної новелізації та формування відповідних норм. Вважаємо такий підхід неприйнятним з багатьох причин.

Так, положення Постанови № 52 безпосередньо стосуються порядку вчинення нотаріальних дій, і саме нотаріуси будуть реалізовувати відповідні приписи.

Статтею 16 Закону України «Про нотаріат» передбачена участь Нотаріальної палати України у проведенні експертиз законопроектів з питань, пов'язаних з нотаріальною діяльністю. Вказані положення варто розглядати в широкому розумінні, а саме як проекти будь-яких нормативно-правових актів, які стосуються нотаріальної діяльності.

В даному аспекті важливо наголосити, що у питаннях запровадження системи е-Нотаріату шляхом прийняття виключно постанов Кабінетом Міністрів України фактично підміняється законодавча діяльність, адже такі питання повинні врегульовуватись виключно на рівні законів, особливо, зважаючи на наявність законопроекту № 5644, ухвалену Верховною Радою України у першому читанні, який комплексно новелізує нотаріальну діяльність і зокрема передбачає запровадження системи е-Нотаріату.

Крім того, положеннями Меморандуму Про співробітництво між Міністерством юстиції України та Нотаріальною палатою України передбачена координація спільних зусиль Сторін, спрямованих на реформування нотаріату, зокрема щодо розробки та впровадження «електронного нотаріату» та електронного реєстру вчинення нотаріальних дій.

Нажаль, мусимо констатувати, що в даному випадку не було жодної координації відповідних зусиль.

*По-третє*, Нотаріальна палата України погоджується з необхідністю впровадження цифрових рішень у сфері нотаріату.

Водночас, зазначаємо, що відповідні зміни потребують належного правового обґрунтування, професійного обговорення та повноцінної участі нотаріальної спільноти в ухваленні рішень. Безпосередній досвід нотаріусів, які на практиці реалізують відповідні правові приписи сприятиме ефективному і безпечному запровадженню необхідних змін.

При цьому ключовим питанням є забезпечення якнайвищого захисту прав громадян і юридичних осіб у поєднанні із спрощенням можливостей для реалізації ним належних їм прав.

Водночас, запровадження необхідності додаткового сканування документів при веденні спадкових справ істотно збільшує час на вчинення відповідних нотаріальних дій. Особливо гострим постають ці питання на прифронтових територіях.

Крім того, реалізація таких нововведень у часи постійних блекаутів і регулярних відключень світла безумовно призведе до обмежень прав спадкоємців.

Додаткової важливості цьому аспекту додає те, що часто спадкування стосується захисників і захисниць України чи осіб загиблих внаслідок терористичної діяльності російської федерації. Додаткові ускладнення у таких відносинах безумовно підніме градус соціальної напруги.

**По-четверте,** зауважуємо, що з огляду на виняткову важливість нотаріату у питаннях забезпечення стабільності цивільного обороту, використання понять «проект» і «експеримент» щодо нотаріату є неприйнятним, тому що нотаріат забезпечує правову визначеність і не може бути базою для тестових режимів.

Запровадження е-Нотаріату може відбуватись виключно після внесення змін до Закону України «Про нотаріат».

**По-п'яте.** Попри неприпустиму відсутність тексту Порядку та додатків до нього для ознайомлення, сам Наказ вже містить відомості про значне розширення переліку інформації, яка підлягатиме внесенню до Спадкового реєстру у процедурах спадкування, у порівнянні з діючим Порядком, який не передбачає серед іншого сканування свідоцтв про право на спадщину, спадкових договорів, заяв у процедурах спадкування, формуючи тим де-факто нелегітимний електронний нотаріальний архів, правове регулювання якого та гарантії безпеки збереження інформації у війну відсутні.

**По-шосте.** Підтримуючи вектор цифровізації в державі Нотаріальна палата України застерігає від запровадження у нотаріальні процедури механізмів, які в час війни в рази збільшать **час** на вчинення **кожної** нотаріальної дії, що призведе до високої соціальної напруги серед населення, особливо на всіх прифронтових територіях, а також неможливості оформлення спадщини в часи відключення електроенергії та обстріли в інших регіонах, адже реєстраційні дії в межах однієї спадкової справи і на сьогодні (без прийнятого «покращення») можуть займати від 2 до 48 годин (залежно від кількості видів майна).

**По-сьоме.** Постановою рекомендується органам місцевого самоврядування вжити заходів до підключення та отримання доступу посадовими особами органів місцевого самоврядування, що уповноважені на вчинення нотаріальних дій, до Спадкового реєстру як складової Єдиної державної електронної системи е-нотаріату, що не передбачено законом.

Спадковий реєстр містить інформацію про усі спадкові справи, усі заповіти, посвідчені не тільки посадовими особами ОМС, а всю інформацію з моменту його створення про всі спадкові справи, спадкові договори та заповіти України, і яка стане доступна представникам ОМС без жодної дієвої відповідальності. За таких умов, зважаючи на тривалі та кричущі проблеми з заповідями, посвідченими уповноваженими особами ОМС, численні судові спори, в Україні абсолютно нівелюється нотаріальна таємниця заповіту, спадкових справ та спадкових договорів. Більше того, це є вкрай небезпечним у контексті сканування документів спадкових справ до вказаного реєстру. Саме тому Нотаріальна палата України не може стояти осторонь змін.

У зв'язку з вищевикладеним Нотаріальна палата України з метою забезпечення розумності реформ з урахуванням викликів війни наголошує на необхідності публічного діалогу між нотаріальною спільнотою, Кабінетом Міністрів України, Міністерством юстиції України та іншими міністерствами та відомствами з питань нотаріальної і реєстраційної діяльності.

Зміни в організації нотаріальної діяльності мають ухвалюватися з урахуванням професійної правової позиції Нотаріальної палати України, яка неодноразово підтримала державу на шляху реформ діючи суворо у відповідності до Конституції та законів України.

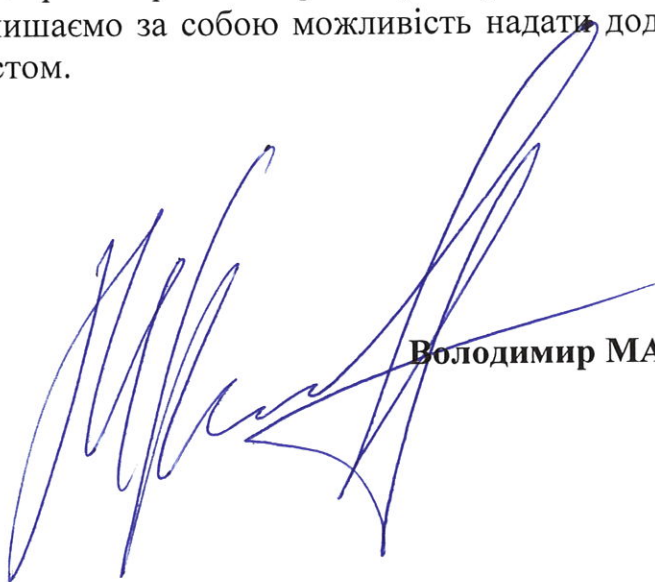
Вважаємо, що нотаріат має бути учасником цифрових процесів, а не об'єктом односторонніх рішень.

Рухаючись на шляху до Європейського Союзу, коли державі так важко і відсутнє право на помилку, в умовах ворожих атак у інформаційному та кіберпросторі, ми маємо об'єднувати зусилля, а не відштовхувати величезний ресурс нотаріальної спільноти у підтримці держави на цьому шляху.

Нотаріальна палата України просить переглянути прийняті зміни та, з огляду на недоступність тексту, залишаємо за собою можливість надати додаткові коментарі після ознайомлення з текстом.

**З повагою**

**Президент НПУ**



**Володимир МАРЧЕНКО**